

A Fővárosi Ítéltábla a Litresits Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Litresits András ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Erdős Viktor kamarai jogtanácsos által képviselt alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2017. november 6. napján meghozott 72.T/P.21.088/2017/18. számú ítélete ellen a felperes részéről 19., 20. és Pf.3. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 10.000 (tízezer) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy a le nem rótt 40.000 (negyvenezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A 2015. január 22-én a felperessel kötött értékpapír adásvételi szerződések alapján a ... Pénzügyi Tanácsadó Zrt. (a továbbiakban: QPT) 2016. január 22-én esedékes 3.300.000 forint vételár fizetési kötelezettségének nem tett eleget. A QPT 2015. december 12-étől felszámolás alatt áll. A Kárrendezési Alap a felperes követeléséből 2017. március 20-án 2.800.000 forintot megtérített.

A felperes végleges keresete szerint az 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 6:519. §-a, 6:540. §-a, 6:541. §-a és 6:548. §-a alapján 500.000 forint kártérítés, valamint 3.300.000 forintnak 2015. március 27-től a kifizetésig számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresetében felhívta a régi Ptk. 349. §-át és 339. §-át is. Álláspontja szerint a 2015. évi CCXIV. törvény (a továbbiakban: Kárrendezési törvény) követelésének a Kárrendezési Alapra való átszállására vonatkozó 15. § (4) bekezdése, a 93/13/EGK Irányelv (a továbbiakban: Irányelv) mellékletének 1.p és 1.q pontjába ütközik. Ezért kérte, hogy a bíróság a Pp. 155/A. §-a alapján az Európai Bíróságnál kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást.

Keresete ténybeli alapjaként előadta, hogy az alperes, illetve jogelődje, a PSZÁF mulasztott azzal, hogy az Alaptörvény 41. cikk (2) bekezdése és a 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB törvény) 4. § (9) bekezdésében, 45. §-ában és 89/A. §-ában meghatározott felügyeleti ellenőrzési kötelezettségének 2005. és 2015. között nem tett eleget. A QPT ellen elrendelt biztosítási intézkedés óta pedig elvesztette az esélyét arra, hogy az értékpapír adásvételi szerződések alapján fennálló követelése teljes egészében megtérüljön.

Az alperes elsődlegesen a Pp. 157. § a) pontja és 130. § (1) bekezdés c) pontja, illetve 318. § (1) bekezdése alapján a per megszüntetését, másodlagosan a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a régi Ptk., valamint a 2010. évi CLVIII. törvény (a továbbiakban: Psztv.) rendelkezéseit kell alkalmazni, mert a felperes állítása szerint a kárát az új Ptk. hatályba lépése előtt megkezdett, folyamatosan tanúsított károkozó magatartásával okozta. Közigazgatási perben hozott jogerős marasztaló ítélet hiányában pedig kárfelelősségének egyik a Psztv. 46. § (3) bekezdésében és az MNB törvény 56. §-ában meghatározott konjunktív, kógens feltétele hiányzik. Továbbá a fizetési meghagyásos eljárásban a felperes még értékpapír jogviszonyból eredő követelést érvényesített, és az ellentmondást követően tényelőadási kötelezettségének is erre a jogviszonyra, és nem a közigazgatási jogkörben okozott kárra vonatkozóan tett eleget. Arra hivatkozott, hogy a felperessel szerződő QPT sem kibocsátója, sem forgalmazója nem volt az adásvételi szerződések tárgyát képező értékpapíroknak, és nem ügynökként, hanem saját nevében járt el. Ebből következően az adásvételi szerződések az MNB törvény 39. §-ában szabályozott felügyeleti ellenőrzési kötelezettségén kívül eső jogügyletek voltak. Állította, hogy egy harmadik személlyel kötött szerződés nem teljesítésével okozott károk esetében mulasztása - az ítélezési gyakorlat hivatkozott döntései szerint - nem tekinthető a Psztv. 46. § (3) bekezdése szerinti közvetlen ok-okozati összefüggésben álló károkozó magatartásnak. Vitatta magatartása jogellenességét és felróhatóságát, és állította, hogy kárának bekövetkezésében a felperes közrehatott. Hivatkozott arra is, hogy a Kárrendezési törvény 15. § (4) bekezdésében foglaltak szerint az igényérvényesítés a Kárrendezési Alapra szállt át, ezért a felperesnek nincs keresethatósági joga.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 130. § (1) bekezdés c) pontja és 157. § a) pontja alapján a pert megszüntette. Döntését azzal indokolta, hogy az MNB törvény 56. §-a szerint az alperessel szemben közigazgatási jogkörben okozott kártérítési igény érvényesítésének jogszabálysértő mulasztás esetén is feltétele a közigazgatási per indítása. A felperes esetében azonban alperesi határozat nem született, ennek hiányában közigazgatási per sem indulhatott, ami a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény érvényesítését kizárta.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla végzésével az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per további tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Végzésében kifejtette: a közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítése iránt indított perben a közigazgatási eljárás nem a per előfeltételét jelentő hatósági eljárás, hanem a kártérítés különös feltétele. Ebből következően a kereset érdemi elbírálására tartozik, hogy a felperes a kár elhárítására alkalmas jogorvoslatot igénybe vette-e.

Az elsőfokú bíróság ezt követően előbb végzésével a felperes előzetes döntéshozatali eljárásra irányuló kérelmét elutasította, majd ítéletével a keresetet elutasította. Ítéletében megállapította, hogy 99.000 forint kereseti illeték az állam terhén marad, és a felperest a Magyar Országos Közjegyzői Kamarának 99.000 forint feljegyzett eljárási díj, az alperes javára pedig 82.500 forint perköltség megfizetésére kötelezte.

Ítéletének indokolásában kifejtette: a felperes vagyoni értékcsökkenésből álló kára állítása szerint abból keletkezett, hogy az értékpapír adásvételi szerződés alapján az eladó a szerződésben vállalt kötelezettségét nem teljesítette. Ezért az nem közigazgatási jogkörben okozott, hanem szerződésszegésből, vagyis olyan jogviszonyból eredő kár, melynek az alperes nem volt alanya. Kifejtette: az Ítéltábla hatályon kívül helyező végzése szerint a közigazgatási eljárás nem a per előfeltételét jelentő hatósági eljárás, ezért annak hiánya miatt a per megszüntetésének nincs helye. Ebből azonban még nem következik, hogy keresetének formálisan közigazgatási jogkörben okozott kárként való előterjesztése a felperes kárigényének jogalapját önmagában megteremtene. A kereseti

követelés közigazgatási jogkörben okozott kárként való megítélését álláspontja szerint nem az zárja ki, hogy közigazgatási hatósági eljárás a felperes vonatkozásában nem volt folyamatban, hanem az, hogy az alperesnek felperessel szemben nem állt fenn olyan hatósági kötelezettsége, melynek jogellenes megszegése kárt eredményezett. Álláspontja szerint a Ptk. 1. § a) pontja értelmében az új Ptk. rendelkezéseit kellett alkalmazni a kereset elbírálása során. Tényként állapította meg, hogy a Kárrendezési Alap a felperes részére a törvényben meghatározott ellenértéket megfizette. Kifejtette: a Kárrendezési törvény 15. § (4) bekezdése alapján a kárrendezésre jogosult teljes követelése, annak biztosítékai, valamint a követeléshez kapcsolódó igények - ide értve a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése, illetve az egyéb kártérítési igényeket is - az ellenérték megfizetésével egyidejűleg a törvény erejénél fogva az Alapra szálltak át. Utalt e törvény alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszok kapcsán folyamatban volt eljárásban az Alkotmánybíróság 23/2016. (XII. 12.) AB határozatában kifejtettekre, melyek szerint a kárrendezés igénybevétele esetén az ügyfél semmilyen további követelést nem érvényesíthet a pénzügyi szolgáltatóval szemben. Ebből arra következtetett, hogy a kártérítéshez fűződő jog nem illette meg a felperest, aktív perbeli legitimációja hiányában ezért a keresetet elutasította.

A felperes keresetösségi jogának hiányára figyelemmel a kártérítés elemeinek vizsgálatát mellőzte. Mindössze az ok-okozati összefüggés vonatkozásában jegyezte meg, hogy az alperes mulasztásának a felperes előadása szerint is csupán közvetett oki szerepe volt a kár bekövetkezésében, ami alperes felelősségét önmagában kizárta. A felperes Pp. 155/A. §-a alapján előterjesztett kérelmét alaptalannak találta, amelyet azzal indokolt, hogy a követelésének a törvény erejénél fogva történt átszállása nem igényelt a jelen per alperesével szembeni perben jogértelmezést. Utalt arra, hogy a perben felmerült jogkérdés a felperes bizonyítási indítványának teljesítése nélkül is eldönthető volt. A pereszes felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes jogtanácsosi munkadíjának megfizetésére kötelezte, melyet a ténylegesen kifejtett képviseleti tevékenységet értékelve a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése szerint mérsékelt összegben állapított meg.

Az elsőfokú ítélettel szemben, elsődlegesen annak keresete szerinti megváltoztatása, másodlagosan a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján a hatályon kívül helyezése iránt a felperes terjesztett előfellebbezést. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy a Kárrendezési törvény 15. § (4) bekezdése az Irányelv 6. cikk (1) bekezdésébe, 7. cikk (1) bekezdésébe, valamint mellékletének 1.p és 1.q pontjaiba ütközik, ezért kérte, hogy az elsőfokú eljárás során előterjesztett kérelmének megfelelően az Ítéletkezelő kezdeményezzen az Európai Bíróságnál előzetes döntéshozatali eljárást.

Fellebbezése szerint lényeges eljárási szabálysértés, hogy a Kárrendezési törvény 15. § (4) bekezdése folytán bekövetkezett jogutódlást az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, és a Pp. 61. § (2) bekezdése alapján nem intézkedett a Kárrendezési Alap perbelépéséről. Az ítélet emellett azért is jogsabálysértő, mert az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési elvekbe ütközik, és mérlegelése során a bíróság a releváns tényeket nem vette figyelembe. Rámutatott arra, hogy az EUB előtt C-483/16 számon olyan törvény miatt van előzetes döntéshozatali eljárás folyamatban, ami a Kárrendezési törvényhez hasonlóan korlátozta, illetve bizonyos esetekben teljesen kizárta a fogyasztók jogait. Fenntartotta, hogy az alperes 2005 és 2015 között nem végzett érdemi ellenőrzést a ...-csoportnál, ezért vele szemben az ellenőrzési kötelezettségének felróható elmulasztása miatt felel. Ugyanakkor felelőssége nemcsak a közigazgatási jogkörben okozott károk megtérítésére vonatkozó, hanem az általános, illetve a speciális alkalmazotti és vezető tisztségviselői kárfelelősségi szabályok alapján is fennáll [régi Ptk. 339. §-a, 348. §-a, és az új Ptk. 6:519. §-a, 6:540. §-a, 6:541. §-a]. Hangsúlyozta, hogy az ok-okozati összefüggés megállapításának nem előfeltétele az ún. adekvát kauzalitás. További bizonyítás lefolytatását az elsőfokú eljárás során már előadottak szerint az alperes ellenőrzési listáinak, valamint az ellenőrzés alá eső pénzügyi

szervezetek kiválasztására vonatkozó módszertanának becsatolása érdekében tartotta szükségesnek. A ténylegesen kifejtett jogtanácsosi tevékenységhez képest az alperes javára megítélt elsőfokú perköltség összegét eltúlzottnak tartotta.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását, valamint a felperes tárgyalás felfüggesztése és előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmének elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes nem közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kéri, hogy a magyar jog nem felel meg a közösségi jogi alapelveknek, amely kérdésben azonban előzetes döntéshozatal kezdeményezésének nincs helye. A C-483/16 számú eljárás alapjául szolgáló ügy ténybeli és jogi alapja a perbelitől eltér, ezért az abban irányadó jog jelen ügy eldöntése során nem alkalmazható. Hangsúlyozta: az elsőfokú bíróság megalapozottan utasította el a keresetet, a keresetösségi jog hiányából ugyanakkor az is következik, hogy a felperes bizonyítási indítványt sem terjeszthet elő, illetve azt a bíróság mellőzni köteles. Hivatkozott arra, hogy a jogalkotói indoklás szerint a felelősségére vonatkozó szabályok a Ptk-hoz képest speciálisak. A felperes maga is elismerte, hogy kára közvetlenül a QPT-vel kötött adásvételi szerződések megszegéséből ered, a megjelölt kúriai, ítélőtáblai és törvényszéki ítéletek pedig egységesen foglaltak állást abban a kérdésben, hogy a közvetlen okozati összefüggés hiánya a felelősségét kizárja.

A Fővárosi Ítélőtábla teljes terjedelemben vizsgálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét, mert annak első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A fellebbezés nem megalapozott.

Annak ellenére, hogy a felperes kizárólag további bizonyítás lefolytatása érdekében indítványozta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, fellebbezésében olyan lényeges eljárási szabálysértésekre is hivatkozott, melyek fennállásuk esetén indokolhatták a tárgyalás megismétlését. Az Ítélőtáblának ezért mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy van-e olyan ok, amely a Pp. 252. § (2)-(3) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését tenné szükségessé.

A felperes a perbeli jogutódlással kapcsolatos kifogását arra alapította, hogy az alperessel szembeni kárigényének átszállása ellenére az elsőfokú bíróság nem intézkedett a Kárrendezési Alap perbelépéséről. A Ptk. 61. § (1) bekezdése azonban a felperes halála (vagy megszűnése) miatt bekövetkezett jogutódlás kivételével kizárólag a felepreszi jogutód önkéntes perbelépésére ad lehetőséget, azt sem a felek, sem a bíróság nem kényszeríthetik ki. A felperes alperes elleni kereseti követelése vonatkozásában ugyanakkor nem is következett be jogutódlás. A Kárrendezési törvény hatálya ugyanis kizárólag a kibocsátóval vagy a befektetési szolgáltatóval szemben fennálló - a törvény 1. § (1) bekezdésében és 2. §-ában meghatározott - követelésekre terjedt ki. Ebből következően a törvény 15. § (4) bekezdése is csak a kibocsátóval vagy a befektetési szolgáltatóval szembeni követelések és az azokhoz kapcsolódó kártérítési igények átszállásáról rendelkezett, és nem érintette a közigazgatási jogkörben okozott károk megtérítésére vonatkozó igények érvényesítésének lehetőségét.

Az elsőfokú bíróság a per eldöntése szempontjából releváns tényeket helyesen állapította meg, és ítélete tartalmazta az azokból levont jogi következtetéseit is. Az Ítélőtábla az elsőfokú bíróság döntésével egyetértett, noha annak indokait maradéktalanul nem osztotta. Az érdemi döntéshez szükséges adatok azonban teljes körűen a rendelkezésre álltak, ezért az elsőfokú ítélet a bizonyítási eljárás kiegészítése nélkül a rendelkezésre álló adatok alapján érdemben felülbírálható volt.

Az EUMSZ 267. cikke szerint a nemzeti bíróság az előtte folyamatban lévő jogvitában alkalmazandó valamely uniós jogi rendelkezés értelmezése vagy érvényessége tárgyában intézhet kérdést az Európai Bírósághoz, és az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az EUB előzetes döntését igénylő jogértelmezésre a perben nem volt szükség. Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, illetve a tárgyalásnak a már folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárásra való felfüggesztését az Ítéletábra azonban az elsőfokú bíróságtól eltérően alapvetően azért nem tartotta indokoltnak, mert a felek között nem jött létre a Ptk. 685. § e) pontja szerinti fogyasztói szerződés, ennek hiányában pedig jogviszonyukban a fogyasztókra vonatkozó szabályok nem voltak irányadók.

Az alkalmazandó jog szempontjából a károkozó magatartás időpontjának volt jelentősége, ezért az Ítéletábra nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy a jogvita eldöntése során az új Ptk. rendelkezéseit kellett alkalmazni. Ennek oka, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 54. §-a kimondta, hogy a Ptk. szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre, valamint a kártalanításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépését követően tanúsított károkozó magatartás - ideértve a mulasztást is - esetén kell alkalmazni. A Ptk. hatálybalépése előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított károkozó magatartásra akkor is a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a károkozó magatartás befejezése, illetve a károk bekövetkezése a Ptk. hatálybalépése utáni időpontra esik. A felperes pedig a kárigényét arra alapította, hogy az alperes, illetve a jogelődje felügyeleti ellenőrzési kötelezettségének 2005 óta nem tett eleget.

Mindezekből következően a jogvita elbírálása során a Ptk. 349. § (1) bekezdése és 339. § (1) bekezdése volt irányadó. Az Ítéletábra abban sem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, hogy a közigazgatási jogviszony hiánya a közigazgatási jogkörben okozott károkért való felelősség szabályainak alkalmazását kizárta. A felperes kártérítési igényének elbírálása során ugyanis nem annak volt jelentősége, hogy a hatósági eljárásban a felperes lehetett-e fél, hanem, hogy az alperes, illetve jogelődje közhatalmat gyakorolt-e a terhére rótt konkrét magatartás tanúsítása során [PK 42. szám].

Az előzőekben kifejtettek szerint a Kárrendezési Alapból történt kifizetéssel a felperes kára teljes egészében nem térült meg, és az alperessel szembeni kárigénye tekintetében az Alap nem is vált a felperes jogutódává. Ebből következően a részleges kárrendezés nem szüntette meg a felperes kártérítésre vonatkozó anyagi jogát az alperessel szemben, a keresetösség jog hiánya ezért nem lehetett a kereset elutasításának indoka.

A Ptk. 349. §-a a felperes által külön is hivatkozott alkalmazotti kárfelelősség egy speciális esete. Ugyanakkor valamennyi, a felperes által megjelölt felelősségi szabály alapján történő igényérvényesítés feltétele, hogy a kártérítés együttes elemei közül a jogellenesség, kár és okozati összefüggés fennállását a felperes bizonyítsa. Arra viszont az alperes megalapozottan hivatkozott, hogy a Psztv. 46. § (3) bekezdése szerinti közvetlen okozati összefüggés a Ptk. 339. § (1) bekezdéséhez képest szigorúbb szabályt jelentett. Az Ítéletábra kiemeli, hogy a Psztv. 46. § (3) bekezdéséhez hasonlóan a korábban hatályos 2007. évi CXXXV. törvény 36. §-a és az 1999. évi CXXIV. törvény 4. § (6) bekezdése is a Felügyelet tevékenysége és a kár közötti közvetlen okozati összefüggés fennállását követelte meg. Az Alkotmánybíróság pedig a Psztv. 46. § (3) bekezdése alkotmányellenességének a vizsgálatára irányuló indítványt elutasító 653/B/2011. AB határozatában kifejtette: a kár „közvetlen” előidézője a Ptk. 339. § (1) bekezdésében megkívánt okozati

összefüggéshez képest többletet jelent. Ahhoz ugyanis az szükséges, hogy a Felügyelet tevékenysége a kár kiváltó oka legyen, és nem elegendő, ha az, az okfolyamat részeként csupán szerepet játszik a kár bekövetkezésében. Arra pedig helyesen utalt ítéletében az elsőfokú bíróság, hogy a QPT szerződésszegéséhez képest az alperes mulasztása a felperes állítása szerint is csupán közrehatott kárának bekövetkezésében, de semmiképpen nem volt annak kiváltó oka, ami a közvetlen okozati összefüggés fennállásának megállapítását és az alperes kártérítésben való marasztalását kizárta.

A felperes nem az alperes teljesítése miatt szállította le a keresetét, ebből következően a kár Kárrendezési Alapból megtérült részének arányában az alperessel szemben nem lett pernyertes. Az elsőfokú bíróság ezért helyesen járt el, amikor a perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján rendelkezett. A perben felmerült jogkérdésről az első tárgyaláson döntés volt hozható, ezért az elsőfokú bíróság az alperesnek járó munkadíj mértékét - képviselőjének célszerű és indokolt jogi tevékenységének értékelésével - helyesen határozta meg a rendelet alapján megállapítható összeg felében. Az eredetileg magasabb pertárgy értékre tekintettel a helyes mérlegelés eredményeként megállapított perköltség leszállítására az Ítélet tábla a képviselő jogtanácsosi minőségére figyelemmel sem látott lehetőséget.

A kifejtettekre tekintettel az Ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét - eltérő indokok alapján - a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért az Ítélet tábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes jogi képviselete ellátásával kapcsolatos másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezte. A le nem rótt fellebbezési illetékről pedig a felperes személyes költségmentességére tekintettel a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján úgy rendelkezett, hogy azt az állam viseli.

Budapest, 2018. május 8.

Világhy né dr. Böcskei Terézia s. k.
a tanács elnöke

dr. Csóka István s. k.
k.
előadó bíró

dr. Lente Sándor s.
bíró